

DOANH NGHIỆP VIỆT TRONG CUỘC CHIẾN DUY TRÌ TĂNG TRƯỞNG

I. Giữa hai cuộc chiến

Những ngày này, đất nước ta đang giữa hai cuộc chiến: cuộc chiến y tế với mục tiêu đẩy lùi dịch bệnh Covid-19 bảo vệ sức khỏe của nhân dân và cuộc chiến kinh tế với mục tiêu đẩy lùi suy thoái, duy trì tăng trưởng, bảo đảm công ăn việc làm cho người lao động

Nếu như đội quân áo trắng – những thầy thuốc của nhân dân - là những chiến sỹ trên tuyến đầu trong cuộc chiến y tế, thì đội ngũ doanh nghiệp doanh nhân là những chiến sỹ trên tuyến đầu trong cuộc chiến kinh tế. Cả hai cuộc chiến đều khốc liệt

Trong cuộc chiến phòng chống dịch bệnh Covid-19, chúng ta đã triển khai khá sớm, khá bài bản và hiệu quả các giải pháp đồng bộ với sự vào cuộc của các hệ thống chính trị, của toàn dân và nước ta đang trở thành một điển hình thành công trong kiểm soát dịch bệnh.

Nhưng trong cuộc chiến kinh tế, những nỗ lực của chúng ta mới chỉ ở bước khởi đầu. Chính phủ và Thủ tướng Chính phủ đã có những chỉ đạo quyết liệt, đồng bộ, nhưng việc thực thi của các bộ ngành và địa phương còn chậm. *Nếu chống dịch như chống giặc thì trong cuộc chiến chống suy thoái và duy trì tăng trưởng cũng cần phải khẩn trương quyết liệt và có sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị, của toàn dân.*

Cuộc chiến kinh tế để chống suy giảm chắc chắn sẽ kéo dài hơn cuộc chiến đẩy lùi dịch bệnh. Tổng thư ký Liên Hợp quốc đã nhận định: Bệnh dịch Covid-19 là cuộc khủng hoảng tồi tệ nhất của nhân loại kể từ sau chiến tranh thế giới lần thứ hai và tác động kinh tế của dịch bệnh sẽ là một cuộc suy thoái toàn cầu.

Là một nền kinh tế có độ mở cao, Việt Nam đứng trước những tác động vô cùng lớn từ hệ lụy của dịch bệnh và cuộc suy thoái toàn cầu đó. Lực lượng chủ công giữ vai trò duy trì sản xuất kinh doanh trong đại dịch và tái cấu trúc để phục hồi và phát triển sau đại dịch chính là đội ngũ doanh nhân – những vị thuyền trưởng đang đứng mũi chịu sào gần 800 nghìn doanh nghiệp và trên 5 triệu hộ kinh doanh trong cả nước.

Dịch bệnh đang là nguyên nhân chủ yếu dẫn đến tình trạng suy giảm của doanh nghiệp. Trong 3 tháng đầu năm, cả nước đã có tới gần 35 nghìn doanh nghiệp rút lui khỏi thị trường - con số kỷ lục từ trước đến nay. Và lần đầu tiên sau hàng thập kỷ, số lượng doanh nghiệp rút lui khỏi thị trường lớn hơn số doanh nghiệp đăng ký thành lập mới. Theo một kết quả khảo sát nhanh của VCCI được triển khai cuối tháng 3 đầu tháng 4, thì tác động của đại dịch đối với hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp là rất nghiêm trọng. Có tới gần 85% doanh nghiệp trong mẫu khảo sát cho biết dịch bệnh đã làm cho thị trường tiêu thụ của họ bị thu hẹp, gần 60% doanh nghiệp cho rằng dịch bệnh khiến họ thiếu vốn và đứt dòng tiền cho kinh doanh, trên 40% doanh nghiệp cho biết đại dịch gây thiếu nguồn cung nguyên liệu, 43% doanh nghiệp phải thu hẹp quy mô lao động do thiếu việc làm. 82% doanh nghiệp cho rằng doanh thu năm

2020 của họ sẽ bị sụt giảm so với năm 2019. Và có tới 30% doanh nghiệp dự báo có thể tụt giảm tới 30-50% và 22% sẽ tụt giảm trên 50%.

Cũng theo kết quả khảo sát của VCCI, nếu tình hình dịch bệnh vẫn tiếp tục diễn biến phức tạp, thì có tới gần 30% số doanh nghiệp chỉ có thể duy trì hoạt động được không quá 3 tháng, 50% doanh nghiệp chỉ trụ được nửa năm. Trên 75% số doanh nghiệp thì báo sẽ phải thu hẹp quy mô lao động và có tới gần 10% số doanh nghiệp phải giảm quy mô lao động tới 50% so với hiện nay. Chỉ có chưa đầy 1% số doanh nghiệp gia tăng lao động. Hệ lụy của xu hướng này sẽ là hàng triệu lao động sẽ có nguy cơ mất việc làm trong những tháng tới đây.

Các doanh nghiệp đã làm gì trong bối cảnh này? Cũng theo kết quả khảo sát, hầu hết các doanh nghiệp đã tích cực và chủ động triển khai các biện pháp chống dịch tại nơi làm việc theo khuyến cáo của Bộ Y tế và chính quyền các địa phương, đồng thời cố gắng nỗ lực cao nhất để duy trì hoạt động sản xuất kinh doanh. “Nhiệm vụ kép” đòi hỏi những nỗ lực vượt bậc của cộng đồng doanh nghiệp. 73% số doanh nghiệp đã kịp thời có chính sách hỗ trợ người lao động trong khủng hoảng. Các doanh nghiệp nhìn chung đã chủ động, sáng tạo đưa ra các giải pháp phù hợp kịp thời trong sử dụng lao động. Trên 60% doanh nghiệp đã áp dụng phương thức làm việc linh hoạt về thời gian cho một bộ phận lao động, 46% doanh nghiệp không cắt giảm lao động nhưng giảm giờ làm, 42% doanh nghiệp tranh thủ thời gian dịch bệnh để đào tạo lại nhân lực, 41% doanh nghiệp tổ chức làm việc tại nhà. Chỉ khoảng 20% doanh nghiệp cho biết đã buộc phải cắt giảm lao động, chấm dứt hợp đồng lao động và 21% doanh nghiệp cho biết đã phải cắt giảm lương để không phải cắt giảm lao động. Đó là những ứng xử linh hoạt đầy trách nhiệm.

Chưa ai dự báo được khi nào thì dịch bệnh sẽ qua đi, nhưng một điều chắc chắn là hệ lụy, ảnh hưởng của dịch bệnh tới nền kinh tế sẽ còn kéo dài và không thể khắc phục được ngay khi dịch bệnh kết thúc và khó khăn với doanh nghiệp còn chất chồng trước mắt.

II. Những giải pháp ngắn hạn

Trên cơ sở tập hợp ý kiến từ cộng đồng doanh nghiệp, Chủ tịch Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI) đã có công văn số 0210/PTM-PTDN ngày 25/2/2020 gửi Thủ tướng Chính phủ phản ánh những khó khăn của doanh nghiệp, kiến nghị các giải pháp dài hạn và đề xuất 12 giải pháp ngắn hạn có tính chất cấp bách để hỗ trợ doanh nghiệp vượt qua khó khăn. Để hỗ trợ cộng đồng doanh nghiệp Thủ tướng Chính phủ ban hành Chỉ thị số 11/CT-TTg ngày 4/3/2020 về các nhiệm vụ, giải pháp cấp bách tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, bảo đảm an sinh xã hội ứng phó với dịch Covid-19, Chỉ thị 16/CT-TTg ngày 31/3/2020 về thực hiện các biện pháp cấp bách phòng, chống dịch Covid-19 và nhiều văn bản chỉ đạo, điều hành khác. Cộng đồng doanh nghiệp vui mừng đón nhận và đánh giá cao sự chỉ đạo kịp thời, hiệu quả của Thủ tướng; sự vào cuộc của các bộ ngành, địa phương để các giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp bước đầu đi vào thực tiễn, hỗ trợ tích cực cộng đồng doanh nghiệp vượt qua khó khăn, ổn định sản xuất, kinh doanh.

Trước những diễn biến ngày càng phức tạp của dịch Covid-19 và khó khăn của doanh nghiệp ngày càng gia tăng, *VCCI đã tiến hành khảo sát nhanh tình hình doanh*

nghiệp và ngày 3/4/2020 Chủ tịch VCCI đã tổ chức họp trực tuyến với lãnh đạo của gần 100 hiệp hội doanh nghiệp trong và ngoài nước để nắm bắt tình hình thực hiện các Chỉ thị của Thủ tướng, ảnh hưởng mới của dịch Covid-19 tới hoạt động của doanh nghiệp và những đề xuất, kiến nghị tiếp theo của cộng đồng doanh nghiệp. Trên cơ sở tập hợp ý kiến của các hiệp hội doanh nghiệp và doanh nghiệp, ngoài các giải pháp đang được các bộ ngành và địa phương triển khai, ngày 6/4/2020 Chủ tịch VCCI đã lại gửi công văn tiếp tục kiến nghị với Thủ tướng Chính phủ một số giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp mới cụ thể như sau:

Về việc phối hợp thực hiện các biện pháp phòng chống dịch bệnh và duy trì sản xuất kinh doanh:

1. Trong điều kiện dịch bệnh đang được kiểm soát tương đối tốt như hiện nay, mặc dù không được chủ quan, nhưng chúng tôi đề nghị, *trừ một số ngành/lĩnh vực rất hạn chế phải tạm thời đóng cửa, cần khuyến khích và tạo điều kiện thuận lợi cho sản xuất lưu thông tiến hành bình thường với điều kiện tuân thủ đầy đủ các biện pháp phòng chống dịch bệnh để doanh nghiệp có thể tự cứu mình, duy trì sản xuất kinh doanh, bảo đảm công ăn việc làm cho người lao động, bảo đảm an sinh xã hội và bớt đi gánh nặng trợ cấp của nhà nước trong bối cảnh ngân sách nhà nước còn rất eo hẹp như hiện nay.*

2. Đề nghị Chính phủ bổ sung và công bố ngay danh mục hàng hóa, dịch vụ thiết yếu phù hợp với điều kiện phòng, chống dịch bệnh Covid-19, tạo điều kiện thuận lợi cho sản xuất và lưu thông các hàng hóa dịch vụ này phục vụ đời sống nhân dân, ngay cả trong trường hợp cần siết chặt hơn các biện pháp cách ly, phong tỏa. Hiện nay, mặc dù đã có quy định về danh mục hàng hóa, dịch vụ thiết yếu theo Luật giá, Luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, tuy nhiên các địa phương đang có cách hiểu khác nhau về hàng hóa thiết yếu, gây ảnh hưởng đến hoạt động của doanh nghiệp như không cho phép lưu thông hàng hóa, nguyên liệu, đình chỉ hoạt động của doanh nghiệp sản xuất, đình chỉ việc thi công của công trường xây dựng. Mặt khác, *hiện nay các doanh nghiệp sản xuất và kinh doanh theo chuỗi nên tất cả các khâu của quá trình sản xuất, phân phối đều liên quan tới nhau, cần phải bảo đảm đồng bộ thì cả chuỗi mới hoạt động được, không thể xử lý cứng nhắc chỉ cho phép sản xuất kinh doanh sản phẩm, dịch vụ cuối cùng.*

3. Đề nghị Bộ Y tế có kịch bản hoặc quy định rõ ràng cho các doanh nghiệp, nhất là các trung tâm thương mại, siêu thị, doanh nghiệp trong khu công nghiệp... để hướng dẫn xử lý và cách ly khi có người lao động hay khách hàng đến giao dịch bị nhiễm Covid-19, tránh việc phải đóng cửa toàn bộ khu công nghiệp, doanh nghiệp khi không cần thiết.

4. Đề nghị cho phép các dịch vụ chuyên môn trong các tòa nhà văn phòng được duy trì đội ngũ nhân viên tối thiểu và các chức năng hoạt động tối thiểu quan trọng đối với các hoạt động của doanh nghiệp, với điều kiện tuân thủ nghiêm ngặt các hướng dẫn về phòng chống dịch Covid-19 của Bộ Y tế.

5. Đề nghị giãn thời gian thực hiện các thủ tục hành chính liên quan đến đầu tư kinh doanh, nhất là với nhà đầu tư nước ngoài do điều kiện dịch bệnh không thể vào Việt Nam để hoàn thành các thủ tục đúng thời gian theo yêu cầu quy định.

Về chính sách tài khóa:

6. Đề nghị cho thực hiện ngay việc tạm hoãn nộp các khoản thuế GTGT, thuế thu nhập doanh nghiệp, thuế thu nhập cá nhân của người lao động, bảo hiểm xã hội, phí công đoàn... trong khi chờ chính sách cụ thể vì quá trình hướng dẫn thực hiện các giải pháp theo Chỉ thị của Thủ tướng của các bộ ngành còn chậm, doanh nghiệp có thể ngừng hoạt động, phá sản trước khi cơ chế, chính sách được áp dụng. Các chính sách này cần được áp dụng với hệ thống các ngân hàng thương mại vì các ngân hàng thương mại cũng là doanh nghiệp.

7. Ngoài việc thực hiện giãn, hoãn tiến độ nộp các khoản thuế, bảo hiểm xã hội, phí, lệ phí, đề nghị có các chính sách miễn, giảm các khoản phải nộp này thuộc chức năng của Chính phủ. Đề nghị Chính phủ trình Quốc hội ngay đầu kỳ họp giữa năm các biện pháp giảm thuế, phí và thu ngân sách thuộc thẩm quyền của Quốc hội.

8. Đề nghị giãn, hoãn, miễn giảm tiền thuế đất cho các doanh nghiệp trong bối cảnh dịch bệnh.

9. Đề nghị cho thực hiện ngay việc hoãn nộp với chi phí lãi vay khi tính thuế trong 2 năm 2017 và 2018 (theo dự thảo sửa đổi Khoản 3, Điều 8, Nghị định 20/2017/NĐ-CP quy định về quản lý thuế đối với các doanh nghiệp có giao dịch liên kết). Việc hoãn nộp có đủ cơ sở pháp lý, bảo đảm lợi ích chính đáng của doanh nghiệp, là việc làm hợp lý, hợp tình, củng cố niềm tin của cộng đồng doanh nghiệp vào sự đồng hành chia sẻ của các cơ quan chính phủ với những khó khăn của doanh nghiệp, giúp doanh nghiệp duy trì và phát triển sản xuất kinh doanh, tạo việc làm cho người lao động, tạo nguồn thu cho ngân sách nhà nước.

10. Đồng thời với việc cho phép chuyển lỗ cho 5 năm tiếp theo, đề nghị cho phép khấu trừ các khoản lỗ của năm 2020 do ảnh hưởng của dịch bệnh Covid-19 vào năm lợi nhuận của năm 2019. Điều này cho phép doanh nghiệp chi trả nộp thuế trong vòng 2 năm 2019-2020 và giúp tránh phá sản cho những doanh nghiệp có lợi nhuận trong năm 2019 nhưng lại thua lỗ nhiều trong năm 2020 do ảnh hưởng của dịch Covid-19.

Về chính sách tín dụng:

11. Ngoài các giải pháp hiện hành như tái cơ cấu nợ, giảm lãi suất cho vay, giảm phí; doanh nghiệp đề nghị có mức giảm sâu thêm từ 2-3% đối với khoản vay mới và vay hiện hữu (đến mức còn khoảng 4-5% đối với khoản vay tiền đồng và 2-3% đối với khoản vay USD) cho từng nhóm khách hàng có ảnh hưởng dịch bệnh khác nhau.

12. Đề nghị Ngân hàng Nhà nước hướng dẫn quy trình chuẩn đối với việc thẩm định, đánh giá thiệt hại, xác định đối tượng doanh nghiệp được hưởng hỗ trợ do trên thực tế các ngân hàng thương mại thực hiện khác nhau.

13. Đề nghị xem xét nới lỏng các tiêu chí cho phép cung cấp các khoản vay bình thường và các khoản vay lãi suất thấp

Về chính sách lao động, tiền lương, công đoàn:

14. Đề nghị không điều chỉnh lương tối thiểu vùng cho năm 2021.

15. Đề nghị tạm dừng các khoản đóng góp của người sử dụng lao động và người lao động vào quỹ công đoàn, bảo hiểm xã hội, bảo hiểm y tế, bảo hiểm thất nghiệp trong năm 2020. Đề nghị Chính phủ trình ra Quốc hội đề xuất giảm mức đóng bảo hiểm thất nghiệp từ 1% xuống 0,5%, giảm mức đóng kinh phí công đoàn từ 2% xuống còn 1% trước mắt cho năm 2020.

16. Sử dụng quỹ kết dư quỹ bảo hiểm xã hội để hỗ trợ cho doanh nghiệp trả lương cho người lao động khi người lao động phải nghỉ việc vì thiếu việc làm và sử dụng quỹ kết dư này cùng với nguồn vốn của ngân hàng chính sách xã hội cho doanh nghiệp vay với lãi suất 0% để hỗ trợ cho doanh nghiệp trả lương cho người lao động.

17. Đề nghị Chính phủ có hướng dẫn cụ thể về trường hợp người có hợp đồng lao động nghỉ việc, ngừng việc không hưởng lương trong thời gian dịch bệnh để người lao động vẫn giữ được việc làm; xem xét các chính sách về thời gian làm việc linh hoạt trong giai đoạn dịch bệnh để doanh nghiệp có thể giảm giờ làm việc hàng tuần và điều chỉnh mức lương phù hợp cho người lao động; cho phép người lao động và người sử dụng lao động thỏa thuận trả mức lương thấp hơn mức tiền lương tối thiểu vùng trong thời gian dịch bệnh, được phép giảm giờ làm và trả lương tương ứng với giờ làm việc; cho phép người lao động được hưởng bảo hiểm thất nghiệp toàn phần đối với các doanh nghiệp bị đóng cửa để giữ chân người lao động; cho phép không tính lương tăng ca đối với doanh nghiệp giảm số lượng lao động, tăng giờ làm thêm trong nhà máy do thực hiện việc đảm bảo yêu cầu giãn cách xã hội phòng chống dịch bệnh theo quy định của Bộ Y tế và hướng dẫn của các địa phương.

18. Tạo điều kiện thuận lợi cấp mới, gia hạn giấy phép lao động, visa cho lao động nước ngoài đã nhập cảnh vào Việt Nam trước thời điểm dịch bệnh bùng phát hoặc đang thực hiện cách ly 14 ngày theo quy định nhưng bị từ chối với lý do là người nước ngoài.

Về chính sách hỗ trợ một số lĩnh vực bị thiệt nặng nề bởi dịch Covid-19:

19. Trong lĩnh vực du lịch, đề xuất cho phép dùng 50% tiền ký quỹ du lịch trong năm 2020 để có thể hỗ trợ sản xuất kinh doanh và hoặc giảm 50% tiền ký quỹ du lịch, trước mắt cho năm 2020. Nghiên cứu giảm tiền thuê đất cho các ngành khách sạn và các ngành du lịch nghỉ dưỡng

20. Liên quan đến logistics, đề xuất giảm phí cảng biển về mức 50% trong năm 2020 và đề nghị Bộ Giao thông Vận tải làm việc với các hãng tàu nước ngoài yêu cầu giảm thu các phụ phí quá cao và bất hợp lý như hiện nay. Trong lĩnh vực vận tải đường bộ đề nghị giãn thời gian thu phí để giảm chi phí BOT.

Về cải cách thủ tục hành chính:

21. Thực hiện Chính phủ điện tử, làm việc trực tuyến và tinh giản đến mức tối thiểu các thủ tục hành chính, đặc biệt trong lĩnh vực, đăng ký đầu tư, hải quan, thuế, bảo hiểm xã hội để doanh nghiệp có thể tiếp nhận nguồn nguyên vật liệu nhanh nhất và xuất khẩu thuận lợi nhất, giảm thiểu tiếp xúc trực tiếp với cán bộ các cơ quan nhà nước.

22. Khuyến khích các cơ quan nhà nước chấp nhận hồ sơ, văn bản qua email bằng chữ ký điện tử (hợp pháp) của doanh nghiệp; chuyển mạnh từ tiền kiểm sang hậu kiểm như chấp nhận khai báo thực tế của doanh nghiệp, giảm tỷ lệ kiểm tra trước thông quan; miễn thu phí các thủ tục hành chính và các dịch vụ công liên quan đến hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp...

23. Thực hiện nghiêm túc chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ về việc không tổ chức thanh, kiểm tra định kỳ trong năm 2020 với các doanh nghiệp không có dấu hiệu vi phạm để tạo điều kiện cho doanh nghiệp tập trung giải quyết khó khăn, duy trì hoạt động sản xuất kinh doanh.

Về tổ chức thực hiện các chỉ thị, nghị quyết của Chính phủ

24. Đề nghị Chính phủ chỉ đạo các bộ ngành, địa phương đề xuất và triển khai thực hiện khẩn trương hơn các nhiệm vụ, giải pháp đã được giao. Đồng thời có *cơ chế giám sát, kiểm tra* sát sao đối với việc triển khai thực hiện của các bộ ngành. Đề nghị giao cho Tổ công tác của Thủ tướng là đầu mối đôn đốc việc này hoặc tốt nhất nên thành lập một *Ban chỉ đạo và Tổ công tác đặc biệt về giải quyết khó khăn và trợ giúp doanh nghiệp ở cả cấp trung ương và các địa phương* để phối hợp các nỗ lực của các cơ quan tổ chức có liên quan. *Đề nghị cơ cấu đại diện lãnh đạo của các hiệp hội doanh nghiệp tham gia Ban chỉ đạo, Tổ công tác hỗ trợ doanh nghiệp các cấp để thúc đẩy triển khai trong cộng đồng doanh nghiệp.*

25. Bảo đảm cho tất cả các doanh nghiệp bị ảnh hưởng bởi dịch Covid-19 đều được tiếp cận các gói giải pháp hỗ trợ, tuy nhiên cần phân loại các doanh nghiệp tiếp cận nguồn hỗ trợ *theo các mức độ ảnh hưởng khác nhau*, chú trọng các ngành, lĩnh vực, khu vực doanh nghiệp bị ảnh hưởng nhiều từ dịch bệnh như ngành hàng không, dệt may, da giày, logistic, khu vực doanh nghiệp nhỏ và vừa, doanh nghiệp siêu nhỏ, hộ kinh doanh... (hiện nay theo hướng dẫn của các bộ ngành thì mới xem xét hỗ trợ các doanh nghiệp bị thiệt hại về doanh thu, tài sản trên 50%, lao động mất việc trên 50%...)

26. Bảo đảm công khai, minh bạch đối tượng, tiêu chuẩn, quy trình hỗ trợ doanh nghiệp, tránh việc lợi dụng chính sách, cơ chế “xin-cho” hoặc gây khó khăn, phiền hà cho doanh nghiệp. Thực hiện minh bạch thông tin, quy trình, giải trình tiến độ thực hiện các giải pháp tương tự như thông tin, quy trình chống dịch.

27. Cần thống nhất đầu mối thông tin để phổ biến kịp thời các chỉ đạo và cơ chế chính sách của Chính phủ, bộ ngành tới doanh nghiệp dưới hình thức trực tuyến qua mạng, email... để doanh nghiệp có thể tiếp cận được ngay khi có các chỉ đạo và văn bản mới.

28. Đề nghị Chính phủ, các bộ ngành cần sớm tổ chức triển khai nghiên cứu kinh nghiệm các nước, tổ chức đánh giá nhanh, tổng kết tình hình thực tiễn ở các địa phương, các doanh nghiệp để kịp thời đưa ra các giải pháp phù hợp giúp doanh nghiệp và người lao động trong điều kiện dịch bệnh.

Về sự chung tay của người lao động và người tiêu dùng

29. Doanh nghiệp rất cần sự chia sẻ và đồng hành từ phía người lao động và người tiêu dùng. Đề nghị các doanh nghiệp và tổ chức công đoàn chủ động vận động người lao động sẵn sàng chấp nhận trả một phần lương đủ để đảm bảo cuộc sống, phần còn lại cho doanh nghiệp trả chậm sau một thời gian (theo thỏa thuận) để chung tay với doanh nghiệp vượt qua khó khăn. Ngoài ra, đề nghị cho áp dụng sớm điều khoản của Bộ Luật về lao động 2019 (có hiệu lực từ 2021): Khi bị thiên tai dịch bệnh do điều kiện khách quan, cho phép doanh nghiệp được trả lương cho người lao động ở mức tối thiểu 14 ngày, sau đó có thể trả thấp hơn theo thỏa thuận, để duy trì doanh nghiệp. (Theo báo cáo của Hiệp hội dệt may, nếu phải trả lương đầy đủ trong điều kiện không có việc làm thì hầu hết các doanh nghiệp dệt may sẽ hết vốn trong vòng 3 tháng. Nhiều doanh nghiệp khác cũng cùng chung cảnh ngộ).

30. Người tiêu dùng tích cực hưởng ứng cuộc vận động của UBTW Mặt trận Tổ quốc Việt Nam về Cuộc vận động “Người Việt Nam ưu tiên dùng hàng Việt Nam” để hỗ trợ doanh nghiệp tiêu thụ sản phẩm dịch vụ nhằm trụ vững và vượt qua dịch bệnh. *Đây là thời điểm thích hợp để đẩy mạnh Cuộc vận động “Người Việt Nam ưu tiên dùng hàng Việt Nam” với một xung lực mới: gần 100 triệu người dân Việt hậu thuẫn cho hàng Việt và doanh nghiệp Việt.*

Về phía cộng đồng doanh nghiệp:

Các doanh nghiệp cần theo dõi sát tình hình, phải tự cứu mình, tiếp tục phát huy các sáng kiến, các giải pháp để tiếp tục trụ vững và phát triển. Sau đây là một số gợi ý cụ thể:

31. Thực hiện tái cấu trúc doanh nghiệp. Đây là lúc cần tập trung xem xét các điều kiện để đổi mới tổ chức sản xuất, đổi mới công nghệ, cơ cấu lại thị trường, tổ chức lao động để tăng hiệu quả, tăng năng lực cạnh tranh;

32. Nhanh chóng thực hiện chuyển đổi số và hướng tới các chuẩn mực quốc tế trong quản trị doanh nghiệp.

33. Thực hiện tiết kiệm, cắt giảm chi phí, giảm giá thành. Đây là biện pháp có hiệu quả và có thể làm ngay để đối mặt với khó khăn về nguồn cung và thị trường tiêu thụ, đặc biệt là các doanh nghiệp nhỏ và vừa, doanh nghiệp siêu nhỏ, hộ kinh doanh. Cần rà soát lại toàn bộ các chi phí và thực hiện giảm, cắt giảm các chi phí đến mức tối đa có thể.

34. Đào tạo và đào tạo lại nhân viên để đáp ứng tốt hơn yêu cầu phát triển doanh nghiệp trong hiện tại và tương lai – công việc mà do hạn chế về thời gian mà trước đây doanh nghiệp còn lơ là chưa thực hiện; xây dựng hệ thống trả lương linh hoạt (có thể thấp hơn mức tối thiểu vùng trong thời gian dịch bệnh);

35. Tăng cường liên kết thông qua các chuỗi cung ứng và mạng lưới các hiệp hội doanh nghiệp ngành hàng và địa phương, phát triển thị trường nội bộ và hợp tác với nhau vươn ra thị trường thế giới.

36. Chuẩn bị tích cực các nền tảng cho giai đoạn phát triển bền vững sau đại dịch và nền tảng quan trọng nhất là ý chí và tinh thần khởi nghiệp của doanh nhân.

III. Những vấn đề dài hạn

Không chỉ trong đại dịch mà ngay cả thời hậu Covid-19, vấn đề lớn nhất sẽ là việc làm, Tổ chức Lao động Quốc tế dự báo Covid-19 sẽ làm cho 25 triệu người mất việc. Nhiều tổ chức quốc tế còn đưa ra con số cao hơn thế. Việc tái cấu trúc nền kinh tế, chuyển đổi mô hình kinh doanh sau Covid-19 sẽ làm sâu sắc thêm xu hướng này. Xu hướng chuyên đổi số và ro-bot hóa chắc chắn sẽ được đẩy mạnh hơn. Giao dịch trực tuyến và nền kinh tế online sẽ lên ngôi. Thị trường nội địa và mạng sản xuất nội bộ các nền kinh tế sẽ được xem trọng. Thương mại và đầu tư quốc tế sẽ đảo chiều – luồng vốn đầu tư của các nền kinh tế phát triển có xu hướng quay lại về chính quốc. Đầu tư quốc tế sẽ phi tập trung hơn để phân tán rủi ro. Tác động cộng hưởng của công nghệ, của chiến tranh thương mại và Covid-19... sẽ vẽ lên một bức tranh kinh tế toàn cầu với nhiều sắc màu và hình khối mới. Hội nhập vẫn là một xu hướng quan trọng, nhưng chắc chắn hội nhập sẽ được điều chỉnh lại với tinh thần không chỉ thúc đẩy tự do mà còn cần hài hòa hơn và công bằng hơn.

Nền kinh tế và cộng đồng doanh nghiệp Việt Nam sẽ đứng trước những cơ hội và thách thức chưa từng có.

Việt Nam sẽ có cơ hội đón nhận dòng vốn mới có chất lượng cao hơn trong một chiến lược đầu tư phi tập trung, đa phương hóa nguồn cung ứng để tránh lệ thuộc quá lớn vào một thị trường của các tập đoàn xuyên quốc gia. Việt Nam có sẵn lợi thế về địa kinh tế, địa chính trị, có quy mô thị trường và nguồn lực nhưng để tận dụng tốt cơ hội này, Việt Nam đang đứng trước yêu cầu nâng cao chất lượng thể chế, nguồn nhân lực và cơ sở hạ tầng để đón nhận dòng vốn đầu tư mới. Nhưng thách thức cũng lớn hơn khi xu hướng tự động hóa gia tăng, cơ hội việc làm trong những ngành sử dụng nhiều lao động giản đơn sẽ bị thu hẹp. Bài toán công ăn việc làm cho hàng triệu lao động kỹ năng còn thấp, trong các ngành công nghiệp Dệt may, Da dầy, Điện tử - các cỗ máy tạo việc làm chủ yếu trong nền kinh tế, cũng như hàng triệu lao động đang hàng ngày hàng giờ được giải phóng khỏi khu vực nông nghiệp năng suất thấp cần được tạo việc làm trong thời gian tới là một thách thức lớn. Sứ mệnh giải quyết công ăn việc làm cho lực lượng này đè nặng lên vai của đội ngũ doanh nhân.

Nhưng doanh nghiệp Việt Nam, chủ yếu là các DNNVV, 5 triệu hộ kinh doanh, xét về bản chất kinh tế, cũng chính là các doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ của nền kinh tế. Làm sao nâng cao năng lực của doanh nghiệp đặc biệt là các doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa, để họ có thể trụ vững trong thời kỳ Covid-19 và vươn lên trong thời kỳ hậu Covid đang trở thành nhiệm vụ hàng đầu của cả hệ thống chính trị và nhiệm vụ đẩy mạnh cải cách đồng bộ về thể chế, cơ sở hạ tầng, nguồn nhân lực làm bệ đỡ cho doanh nghiệp lớn lên sẽ là yêu cầu quan trọng nhất, mở đường cho sự phát triển của nền kinh tế và cộng đồng doanh nghiệp ở tương lai.